

Anya védelem a munkásnő szempontjából.

írta: Ágoston Péterné.

Az anyavédelmet a modern ipari állam kifejlődése teszi szükségessé. Tulajdonképpen két némileg ellentétes érdekű motívuma van, de gyakorlati megvalósításában e két motívum követelményei megegyeznek.

Az egyik azon felismerésből ered, hogy az állam és társadalom szempontjából minden egyes ember mint munkaerő nagy értéket jelent s ezért a csecsemőt születése pillanatától kezdve, sőt még azelőtt is az anyával együtt védelemben kell részesíteni. Acél tehát a csecsemő halandósága csökkentése és az emberanyag feljavítása és erősítése.

A másik motívum azon életviszonyok meglátásán alapszik, melyeket éppen a női munkának a gyáriparban való nagy térfoglalása eredményezett. Az egész napi házon kívül végzett, nagy erőfeszítést igénylő munka és utána még a háztartás és gyermeknevelés minden fáradalma a nő anyai funkcióját károsan befolyásolja, amit anya és csecsemő egyaránt megsínylenek. Ezen oldaláról tekintve a dolgot, az anyavédelemnek az a törekvése, hogy a munkaviszonyok úgy módosuljanak, hogy a nő kenyérkereső munkájával az anyaság összeegyeztethető legyen, és sem az anya, sem pedig a magzat és csecsemő fejlődése kárát ne

vallja. A nőkérdés szempontjából főleg ez a motívum jön figyelembe.

Az a tény, hogy ma már úgy a társadalom, mint az állam feladatának kezdi ismerni az anyavédelrset, igazolja legjobban, hogy általános érvényét már elvesztette az a felfogás, mely szerint a nő kizárólagos hivatása az anyaság, melynek ellenértékéül családi ellátásban és védelemben részesül. Sohasem is volt a nők nagy tömegére nézve kizárólagos hivatás az anyaság, mert különböző korokban különböző munkaköröket, sokszor elég súlyosakat kellett betölteniök. Ma pedig, néhány társadalmi osztály jólétben élő asszonyaitól eltekintve, a nők millióival szemben olyan igényeket támaszt az élet, hogy sok nő életéből az anyaság teljesen kiesik, másokéban háttérbe szorul egyéb kötelességek mellett.

Hogy az anyaság helyzete úgy családi, mint társadalmi vonatkozásában mennyire megváltozott, azt két körülmény mutatja szembevetően.

Egyik a kenyérkereső nők számának rohamos növekedése Európa minden államában. És itt csupán a béke idejére gondolunk, mert már a háborút megelőzőleg is a nőknek több mint fele volt kenyérkereső és nem valószínű, hogy a Jiáboru után ez a helyzet olyan módon változzék, hogy megint nagyobb számban legyenek eltartott nők, mint keresők. A férfihiány, a hihetetlenül nehéz megélhetési viszonyok, valamint a munkáskéz értékének emelkedése minden valószínűség szerint még általánosabbá fogja tenni a nők kenyérkereső munkáját. Ami a jelenlegi munkaviszonyok közt annyit jelent, hogy a nő napjának legnagyobb részét földművelési, gyári, üzleti vagy hivatali munkában tölti. Nyilvánvaló tehát, hogy a családban élő nők túlnyomó részét már nem tudja ellátni s anyaság esetén nem tudja kellő oltalomban részesíteni a családot.

A másik körülmény, mely az anyának családon kívüli védelmét szükségessé teszi: a házasságon kívül élő anyának és gyermekének helyzete. Bárminő szociális okokra is vezethető vissza és bármilyen társadalmi

elbírálásban részesül is a házasságon kívüli anyaság, tény, hogy a házasságon kívül született gyermekek száma állandóan növekedőben van; Magyarországon 1900-ban 8 százalékot, 1913-ban már 9 százalékot tett. Tehát minden 11-edik gyermek házasságon kívül született. S ha elgondoljuk, hogy milyen szövevényes, szégyenteljes és bizonytalan az útja a törvényes tartásdíj megszerzésének, akkor elképzelhetjük azt a kétségbejítő helyzetet, melybe az anyaság természetes és értékes feladata dönti az elhagyatott és magára utalt nőt.

A család tehát ma már nem tekinthető sem a nő föltétlen eltartójának, sem az anyaság biztos védelmezőjének. Ez a feladat nagy részben az államra és társadalomra hárul.

E feladat annál hangosabban és sürgetőbben jelentkezik, minél inkább beleilleszkedik a nő a modern élet gépezetébe. Minél több nő kényszerül kilépni a család kereteiből, hogy megélhetést keressen, annál többre nézve áll elő az a súlyos helyzet, hogy kenyérkereső és egyúttal anya is legyen. Az életadás nehéz és veszélyes feladata komplikálódik a megélhetési gondok megnövekedésével. Természetes, hogy az anyaság ilyen körülmények közt sok esetben terhet, s a kereset megszakadását jelenti. Jelenti sokszor a munka teljes elvesztését, a család lezúllását. Vagy pedig jelenti azt, hogy a nő a szülés pillanatáig nehéz és terhes munkát végez s a szülés után azonnal ismét munkába lép saját és csecsemője egészségének és életének veszélyeztetésével.

Az anyaságot a kenyérkeresettel összeegyeztetni úgy a munkásosztálynak, mint az egész társadalomnak egyik égető problémája. Ha a mai társadalmi szervezet és munkarendszer érdekében szükség van a nő kereső munkájára, — amit a nő megélhetése, függetlensége és kulturális fejlődése szempontjából helyeselnünk is kell — akkor a munkaviszonyoknak olyan megoldását kell megtalálni, hogy a kenyérkereső munka ne gátolja a nőt az anyaságban, s hogy viszont az anyaság ne rosszabbítsa a nő kereseti lehetőségeit. Követelnünk kell az államtól és társadalomtól, hogy a kereső anyát kárpótolja a munkabér-veszteség-

ért és megélhetését biztosítsa abban az időben, amikor kíméletre és ápolásra szorul. Nem szabad eltűrnünk azt a hihetetlen igazságtalanságot, hogy az anya elveszítse jövedelmét a terhesség, a szülés és szoptatás miatt és le kell küzdenünk a társadalom indolenciáját, mely türi, hogy az anya közvetlenül a szülés előtt és után súlyos testi munkát végezzen.

A kereső nő helyzetének megkönnyítésére az anyaság ideje alatt legközvetlenebb és legcélravezetőbb megoldási mód az állami anyasági biztosítás. És csupán addig, míg ennek keresztülvitelére nincs meg a lehetőség, pótolható ideiglenesen a társadalmi úton létesített anyasági pénztárral. Ilyen a franciaországi Mutualité Maternelle, mely régóta fennálló, az egész országban elterjedt intézmény. Svájcban és Németországban is vannak anyasági pénztárak; Olaszországban már törvénybe iktatták az anyasági biztosításnak egy igen alacsony mértékét. E biztosításnak különös előnye, hogy kizárja a segítségnek charitatív vagy ajándékszem jellegét, s kényszeríti az anyát, hogy ön-maga előre gondoskodtak arról az időről, amikor az anyaság teljesen lefoglalja és keresetképtelenné teszi.

A védelemnek másik eszköze a szociális biztosítás kiterjesztése az összes kereseti ágakra, mert ez idő szerint csak az ipari munkásságra vonatkoznak a biztosítási törvények. Elsősorban felveendő a mezőgazdasági alkalmazottak és a cselédek.

Továbbá a betegsegélyezési törvények olyan kibővítése, hogy ne csak a biztosított nő kapjon gyermekágyi segélyt, hanem a pénztári tagok feleségei is részesüljenek táppénzben a gyermekágy előtt, alatt és után. Németországnak az a háborús intézkedése, mely tetemes gyermekágyi segélyt juttat a hadbavonultak feleségeinek, nagyszerű hatást gyakorolt a csecsemőalandság csökkentésére.

A védelemnek közvetett, de mindenesetre igen hatásos módja a női munkabérek javítása, a munkaidő csökkentése, az évenként kijáró szabadság bevezetése, szóval minden, ami a munkaviszonyokat könnyíti, szabályozza és ren-

dezi. Ezen reformok eléréséhez azonban csak az önségély vezet, azaz a munkás nőknek egyletekbe és szervezetekbe való tömörülése, hogy követeléseik egyöntetűek legyenek és tömegük súlya érvényesüljön. A nőmozgalomnak a munkásnők szervezésére irányuló akciója tehát az anyavédelemnek is lelegelevenebb érdeke.

Nem elegendő azonban a nőt az anyaság kritikus idejében csupán anyagi tekintetben ellátni, a gondoskodásnak arra is ki kell terjeszkednie, hogy a szülés olyan higiénikus feltételek közt menjen végbe, melyek az anyát és gyermekét a veszedelemtől leginkább megóvják. A tisztaságnak, a szakavatott bánásmódnak és ápolásnak olyan jelentősége van az anya és a csecsemő életére, melyről a statisztika szomorú adatai sokat beszélhetnek. A tudatlanság, a babona, a tisztátalanság; csaknem annyi áldozatot szednek a vagyontalan gyermekágyas tiók és egy éven aluli csecsemők közül, mint a nyomor. Biharmegyében pl, ahol a csecsemőhalandóság meglehetősen magas, nem a nyomorúságos oláh vidékeken hal meg a legtöbb csecsemő, hanem a dúsan termő gazdag magyar vidékeken, ahol tehát az anyák tudatlanságának és hozzá nem értésnek vannak szomorú következményei. Az anyavédelmi munkában tehát fel kell használni a felvilágosítás, kioktatás, útbaigazítás és elhelyezés legkülönbözőbb eszközeit. Csak ha sikerül megakadályozni, hogy az anya áldozatul ne essék a szülés folyamatának és tudatlansága ne veszélyeztesse a csecsemő életét és fejlődését, védelmezhetjük meg az anyában azt a lényt, aki viszont biztosíthatja a gyermek testi-lelki fejlődését.

Az anyák ilyen irányú védelmét szolgálják a terhes-, szülő- és anyaothonok, a házigondozás, a szoptatószobák, az ingyen anya- és csecsemőrendelők és a szolgálatukban álló hivatásos anya- és csecsemővédők, a tejkonyhák, anyák iskolája stb. stb.

Mindezekon felül erkölcsi jelentősége és céljai is vannak az anyavédelemnek. A munkásosztály csekély mű-

veltségű asszonyait az anyaság magasztos feladatának tudatára, ezen társadalmi szolgáltatásuk értékének felismerésére, de egyben nagyobb szülői felelősségérzetre kell ébreszteni. Az anyai ösztön erősítésére terjeszteni kell azt a felfogást, hogy az anyaság erkölcsi megítélésénél elsősorban annak kell irányadónak lenni, hogy az anya mily mértékben tudja biztosítani a gyermek legjobb testi-lelki fejlődését. A büszke, bátor és felelősségteljes anyaság lehet csak biztosító a jövő fejlettebb emberi típusának.

De majd csak akkor, ha a gyermek nem csupán kivételesen szerencsés osztályok asszonyainak boldogságát fokozza, hanem ha az asszonyok milliói számára többé nem nyomort, nélkülözést, gondot és szégyent fog jelenteni, ha mindnyájuk számára az öröm forrásává lesz, csupán akkor emelkedhetik majd az anyaság az őt megillető értékelés és társadalmi megbecsülés diadalmas magaslatára.